

МЕДОНОСНА БАЗА ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ ПРИСАДИБНИМИ ПАСІКАМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ХАМІД К.О.

Одеський державний аграрний університет

Проаналізовано видовий склад, графік цвітіння та кількість медоносів, поширених у садах, на луках, пасовищах і вигонах Миколаївської області. Виявлені шляхи оптимізації забезпечення кормами бджолиних сімей. Безперечною умовою забезпечення необхідною кількістю корму бджолиних сімей є організація оптимального нектароносного конвеєру, який є передумовою сталого нектаро-пилкового взятку. Використання кочівель збільшує прибуток від однієї бджолиної сім'ї в середньому на 14,16% в I групі та на 19,05% в II групі.

Ключові слова: медоноси, нектар, нектаропродуктивність, медопродуктивність, медозбір, кочівля

Принцип успішного господарювання у тваринницькому секторі, до якого відносять і бджільництво, окрім утримання і розведення, є повноцінна годівля і якість кормів. Аналіз кормових ресурсів дає можливість встановити запаси вуглеводних кормів, періоди продуктивних медозборів і безмедозбірні періоди у зоні розміщення пасічного точка [2,7].

В теперішній час велике значення мають питання покращення кормової бази бджільництва і її раціонального використання. В зв'язку з цим, велике значення має розробка відповідних заходів з організації, покращення і використання кормової бази бджільництва. Велику роль бджоли відіграють і як природні запилювачі багатьох цінних сільськогосподарських культур. Тому бджільництво слід завжди вважати як галузь, безпосередньо зв'язану з рослинництвом, садівництвом і овочівництвом.

Значення рослин для бджільництва зумовлене їх нектаропродуктивністю. Нектаропродуктивність – показник якісної оцінки нектароносності рослин, за якими визначають кількість виділеного нектару, його біологічний запас. Найбільш об'єктивну оцінку дає показник ресурсів нектару суцільного масиву рослин на площі 1 га, виражений в кілограмах меду. В такому разі використовують рівнозначний термін медопродуктивності. За нектаропродуктивністю медоноси поділяються на такі, що дають бджолам основний медозбір, і другорядні які забезпечують їх підтримуючим невеликим медозбором [1, 5].

За періодом цвітіння медоносні рослини поділяються на чотири групи: ранньовесняні, весняні, літні, осінні. Ранньовесняні медоносні рослини не дають товарного меду, але стимулюють відкладання яєць маткою, забезпечують кормом бджіл і розплід (верба, клен). Весняні медоноси сприяють нарощуванню сили сімей бджіл до головного медозбору (плодові дерева, акація, глід). Літні медоноси створюють основний медозбір для бджіл (липа, еспарцет, соняшник, буркун, рапс). Осінній медозбір у більшості випадків буває підтримуючим, але в сприятливі роки дає товарний мед (іван-чай, софора, м'ята перцева)

[2, 3, 4].

Окрім того, раціональне використання джерел корму у бджільництві передбачає перевезення бджолиних сімей з однієї пасовищної ділянки на іншу (кочівля) у межах одного регіону. При цьому необхідно враховувати кількість сімей, яка необхідна для повного використання нектароносного запасу місцевості [1, 6].

Мета дослідження – проаналізувати видовий склад, графік цвітіння та кількість медоносів, поширених у садах, на луках, пасовищах і вигонах Миколаївської області та виявити шляхи оптимізації забезпечення кормами бджолиних сімей.

Матеріал та методи досліджень. Дослідження проводилися на пасіках в с. Новофедорівка (I - контрольна група) та Краснопілля (II – дослідна група) Березанського району Миколаївської області з схемою (табл.1). В досліді було задіяно 20 бджолиних сімей. Групи бджолиних сімей формували за принципом пар аналогів за фізіологічним станом, силою сім'ї, кількості розплоду і кормових запасів тощо. В свою чергу групи були поділені навпіл по 5 сімей в кожній з використанням кочівель та на стаціонарних точках.

1. Схема досліду

Групи	Кількість сімей на кінець сезону		
	I - контрольна	10	5
	5		3 кочівлю
II – дослідна	10	5	Стаціонарний точок
		5	3 кочівлю

Усі сім'ї утримувалися у вуликах-лежаках на 24 рамки. У I групі (контрольній) утримувалися бджоли української степової породи на пасіці Семенової З.Т., а у II групі (дослідній) утримувалися бджоли карпатської породи на пасіці Вовченко В.Т. В червні місяці 5 бджолиних сімей з кожної групи вивозили на відстань 3-5 км від основного точка на кочівлі на таку рослину як рапс, а у липні ці ж бджолині сім'ї перевозилися на соняшник. Видовий склад, графік цвітіння та кількість медоносів визначали методом маршрутного обстеження облікових ділянок.

Продуктивність бджолосімей визначали методом зважування контрольного вулика.

Результати досліджень. Для забезпечення бджолиних сімей кормами організовували безперервний нектаро-пилковий взяток. Для цього була вивчена медоносна рослинність у радіусі продуктивного льоту бджіл та нектаропродуктивність медоносів (табл. 2).

При проведенні кочівлі пасік були запропоновані заходи, які спрямовані на підвищення біологічного потенціалу бджолиних сімей за використання їх на медозборах з постійним конвеєром цвітіння медоносних рослин: перед кочівлю оглянули вулики на справність, забезпечили їх засіткованими вентиляційними отворами, підготували закріплення гніздових рамок, завчасно підшукали місце для точка, яке захищене від вітрів, знаходилось близько від масиву медоносів (до 1 км) та не стоїть на перельоті відносно інших пасік.

Продуктивність бджолиних сімей за різних способів утримання Результати досліджень наведено в таблиці 3.

2. Графік цвітіння медоносів Миколаївської області та їх нектаропродуктивність

Медоносна рослина	Цвітіння		Нектаро продуктивність, кг/га
	період	кількість днів	
Верба біла	08.04-21.04	13	100
Абрикос	10.04-22.04	12	40
Клен гостролистий	19.04-29.04	10	200
Черешня	20.04-03.05	13	30
Агрус	22.04.-01.05	9	70
Кульбаба лікарська	23.04-03.05	10	-
Вишня звичайна	24.04-06.05	12	35
Слива садова	26.04-07.05	11	20
Терен звичайний	24.04-03.05	9	25
Груша звичайна	29.04-11.05	12	20
Ріпак озимий	03.05-23.05	20	80
Першоцвіт весняний	04.05-24.05	20	25
Яблуня садова	06.05-16.05	10	25
Акація біла	7.05-15.05	8	500
Чебрець звичайний	10.05-12.06	33	140
Смородина чорна	13.05-19.05	6	50
Малина садова	16.05-21.05	5	70
Горіх волоський	18.05-29.05	11	-
Еспарцет	20.05-15.06	26	120
Шипшина	22.05-03.06	12	-
Гірчиця біла	24.05-29.05	5	120
Глід український	27.05-04.06	8	35
Крушина ламка	29.05-20.06	22	120
Синяк звичайний	02.06-01.08	32	350
Буркун білий	03.06-10.06	7	300
Рапс	11.06-05.07	25	60
Огірок посівний	08.06-10.08	63	30
Кропива собача	10.06-03.08	54	45
Липа широколиста	11.06-25.06	14	600
Валеріана лікарська	13.06-10.08	58	260
Редис	14.06-27.06	13	50
Капуста	16.06-10.07	24	50
Цикорій	18.06-25.06	7	100
Редька олійна	21.06-12.07	21	50
Гарбуз звичайний	25.06-03.07	8	40
Морква городня	27.06-08.07	11	12
Кавун звичайний	28.06-05.07	7	20
Цибуля ріпчаста	29.06-15.07	17	80
Плакун верболистий	29.06-30.08	62	300
Іван-чай	30.06-02.09	65	200
Диня звичайна	02.07-10.07	8	30
Чистець однорічний	03.07-11.08	35	100
Соняшник звичайний	18.07-11.08	24	40
Софора японська	30.07-14.08	16	300
М'ята перцева	03.08-10.09	38	300
Айстра	21.08-19.09	29	70

3. Продуктивність бджолиних сімей за різних способів утримання

Групи бджоло-сімей	Медозбір із рапсу						Медозбір із соняшнику					
	Сила сімей перед початком медозбору. вуличок			Одержано товарного меду на сім'ю, кг			Сила сімей перед початком медозбору. вуличок			Одержано товарного меду на сім'ю, кг		
	X±Sx	±δ	Cv,%	X±Sx	±δ	Cv,%	X±Sx	±δ	Cv,%	X±Sx	±δ	Cv,%
Стационарний точок												
I контроль - на	15,4±0,31	0,63	4,09	10,9±0,26	0,52	4,77	20,2±0,38	0,77	3,81	15,14±0,43	0,86	5,68
II дослідна	15,2±0,54	1,09	7,17	10,6±0,38	0,76	7,16	21,2±0,38	0,77	3,63	15,02±0,54	1,08	7,19
З використанням кочівель												
I Контроль - льна	16,4±0,31	0,63	3,84	15,12±0,50	1,004	0,50	20,0±0,31	0,63	3,15	17,86±0,76	1,52	8,51
II дослідна	16,6±0,51	1,02	6,14	15,54±0,31	0,46	2,96	20,2±0,11	0,44	2,17	19,12±0,34	0,69	3,60

4. Економічна ефективність виробництва товарної продукції та виручки від її реалізації

Показники	Рапс				Соняшник			
	Стационарний точок							
	Обсяг виробництва меду від 1 сім'ї, кг	Собівартість продукції на 1 б/с, грн	Ціна реалізації, грн за 1 кг меду	Прибуток, грн	Обсяг виробництва меду від 1 сім'ї, кг	Собівартість продукції на 1 б/с, грн	Ціна реалізації, грн за 1 кг меду	Прибуток, грн
I контрольна	10,9	468,7	872,0	403,3	15,14	651,02	1211,2	560,18
II дослідна	10,6	455,8	848,0	392,2	15,02	645,86	1201,6	555,74
З використанням кочівлі								
I контрольна	16,4	820,0	1312,0	492,0	17,86	893,0	1518,1	625,1
II дослідна	16,6	498,0	1328,0	498,0	19,12	956,0	1625,2	669,2

З таблиці 4 видно, що в I-й групі бджолиних сімей, яка вивозилася на кочівлю на рапс збільшився прибуток від реалізації меду на 88,7 грн або 18,02% порівняно з бджолиними сім'ями, які залишалися на стаціонарному точку. Також I група бджолиних сімей, яка вивозилася на кочівлю на соняшник збільшила прибуток від реалізації меду на 64,92 грн або 10,3% порівняно з групою бджолиних сімей, які залишалися на стаціонарному точку.

Щодо II групи, яка вивозилася на кочівлю на рапс збільшила прибуток від реалізації меду на 105,8 грн або 21,2% порівняно з групою бджолиних сімей, які залишалися на стаціонарному точку. Група бджолиних сімей, яка вивозилася на кочівлю на соняшник збільшила прибуток від реалізації меду на 113,46 грн або 16,9% порівняно з групою бджолиних сімей, які залишалися на стаціонарному точку.

Висновки

Безперечною умовою забезпечення необхідною кількістю корму бджолиних сімей є організація оптимального нектароносного конвеєру, який є передумовою сталого нектаропилкового взятку.

Раціональне використання площ зайнятих медоносними культурами та висіваннями високо нектароносних сортів сільськогосподарських рослин дозволить збільшити медовий

запас місцевості.

Використання кочівель збільшує прибуток від однієї бджолиної сім'ї в середньому на 14,16% в I групі та на 19,05% в II групі.

Література

1. Бабич І.А. Бджільництво / І.А.Бабич, О.Г.Мегедь. – К.: Урожай, 1979. – 248 с.
2. Богомолов К.В. Атлас медоносов пчеловода-практика: справочное издание / К.В. Богомолов. – Рязань: Рязанская областная типография, 2012. – 80 с.
3. Глухов М.М. Медоносные растения / М.М.Глухов. – М.: Колос, 1974. – 304 с.
4. Кораблєва О. Медносы Украины / О. Кораблєва // Огородник. – 2004. - №3. – С.11-12.
5. Поліщук В.П. Бджільництво / В.П.Поліщук. – Львів: редакція журналу «Український пасічник», 2001. – 296 с.
6. Поліщук В.П. Календар цвітіння медоносів / В.П.Поліщук // Пасіка. – 2001. - №5. – С.27- 28.
7. Приймак Г.М. Безперервний конвеєр – запорука високих медозборів / Г.М.Приймак // Пасіка, 2008. - №4. – С.23-27.

К. А. Хамид. Медоносная база и её использование приусадебными пчелами Николаевской области.

Проанализировали видовой состав, график цветения и количество медоносов, распространенных в садах, на лугах и пастбищах Николаевской области. Обнаружены пути оптимизации обеспечения кормами пчелиных семей.

Ключевые слова: медоносы, нектар, нектаропродуктивность, медопродуктивность, медосбор, кочёвка.

K. A. Khamid. Honey plant resources and their usage in garden-plot apiaries in Mykolaiv region.

We have analysed the species composition, flowering pattern and number of honey plants commonly spread in gardens, meadows and pastures in Mykolaiv region. The ways of optimisation of forage provision for bee families are suggested.

Keywords: honey plants, nectar, nectar productivity, honey productivity, honey flow, movement.